

megmentsék. A szegény emberek szegény kis kincseit egy darabig el is fogadták a nyeldeklok. A többről most ne beszéljünk. Majd elválnak.

És mit keres a nagy tétel között Remenyik Zsigmond?

Remenyik Zsigmond most kivándorol Amerikába.

Remenyik Zsigmond, író és költő, régi magyar nemesi család sarja, a szegények és megalázottak megvesztegethetetlen harcosa, az emberi humanum jogosságának konok hirdetője, a függetlenség és szabadság elválogathatatlan csökönyöse. Mit akar ő? Miért megy, hova megy, mit nem lát már célnak és értelemnek? Mi tudjuk, hogy vissza fog jönni, tudjuk, hogy lélekzési változásra van szüksége, mert ez az áporodott levegő nem az ő tüdejének való. De mondja csak el ő, hogy akar, mint akar, miért akar? Sokkal hivatottabb nálunk. Mi legfőleg megrendülve és kicsit irigykedve, de minél előbb visszakövetelve nézünk utána. (Pap Gábor)

III.

Kedves Barátaim,

szeretném a „bucsu“ teatralitását kellő értékére leszállítani. Egy író és gondolkodót egyébként sem kötelez bucsuzkodásra az aféle jelentéktelen semmiség, hogy lakóhelyét, tartózkodási terepét egyik faluból egy másik faluba helyezi át. Irók, akár a vándormadarak, mindig hajlamosak voltak csavargásra és vonulásra, ha nem tévedek, magam esetében is csak ezt igazolhatom. Tizennyolc évvel ezelőtt is volt egy pont életemben, midőn nem tudtam ellentállani ennek a csavargási és ismerkedési váagnak, akkor dél felé vettem utamat, most pedig észak felé. Ez az egész különbség, se több, se kevesebb. Egyébként, ha teljes kívánok lenni, — mint ahogy mindig és mindenben a teljességre törekedtem határozott erőimmel, — be kell vallanom, akkor is félelemmel és szorongással indultam utnak. Ma sem érzek egyebet félelemnél és szorongásnál. Gyökereim Európához tulságosan mélyrebocsátottak, néha még azt is hiszem, hogy ha csak átmenetileg is, de gyengiteném e gyökereket, elvagnám és megsemmisíteném életem minden értelmét. Még arra is hajlandó vagyok, hogy Európánkat úgy szeressem, amilyen, tehát még mai züllött állapotában is. Ez természetesen hűséget és nagylelkűséget tételez fel, de ha egyébben nem is, de hűségből és nagylelkűségből mindig sikerült példát mutatnom, életemet és munkásságomat mindig e két erény vezette szakadékokon és hozótokon át végső célja felé. E hűség és nagylelkűség készít rá egyben, hogy kedvelt földrészünket ne csak hogy ne feledjem, de emlékéit egy pillanatra sem feledjem és hozzá mindig és mindig visszavággyak. Mint szorgos és törekvő embernek, mint lelkiismeretes és igyekvő írónak azonban be kell vallanom, hogy az *európai élet gyakorlata* elzüllesztette valaha lankadatlan hitt erőimet. Hit, eszmények, nyugalom, becsület és tisztesség hijján alig látnám tovább az értelmét életemnek, — ezek a boldonságok pedig Európánkban az utolsó évtized alatt meglehetősen elveszítették ázsiójukat. Lassan, legalább is úgy tűnik e pillanatban, hogy lassan ki is mentek a divatból, lassan feledésbe mentek, egynéhány mániákus emlékezik már csak hírükre, köztük én magam is. De a kellő gyakorlat hijján, hisz csak elvétve és titokban alkalmazhattuk, gyakorolhattuk, már akik alkalmazták és gyakorolták e régi és ősi erkölcsi műveleteket, zárt falak között, zárt szobákban, néha baráti körben, de meglehetősen titokban és kellő környezet hijján. Már úgy éreztem, hogy

magam is feledni kezdem a régi ismereteket, hasonlatosan az idegen környezetbe került emberhez, aki idők múltán és az új környezet hatása alatt feledti régi szokásait, eredeti hivatását és anyanyelvét. Gyakorlatra van szükségem a feledésre ítelt műveletekben, mondhatnám azt is, új tanulmányokra, vagy legalább is a régi tanulmányok felfrissítésére. Mint bűntudatos, bukott tanuló, ha van még rá mód és lehetőség ezen a világon, át akarom újból venni, fel akarom ismét frissíteni azokat a tantárgyakat, melyekből ma majdnem mindannyian megbuktunk Európában. Ujra lelkét kívánok venni a becsületből, a tisztességből, a szabadságból, a demokráciából, a humanitásból és az értelemből, ismétlem, ha van még ismétlésre és eféle gyakorlatra mód és lehetőség ezen a világon. Szó sincs tehát bucsuzásról, kedves barátaim. A mi kapcsolataink, legalább is a lap hasábjain eltéphetetlenek. Aki a szabadság, a humanitás és az értelem barátjának tudja magát, az továbbra is maga mellett talál, amíg élek és ha még lesz papíros, nyomdagép és betűöntésre szánt ólom Európában. Európában és az egész világon! Bizony, — és ezt ismét be kell vallanom, — rövid bucsu helyett is szívesebben jelenteném érkezőmezt, szívesebben mutogatnám messzi földről Európánkba visszajuttatott kincseinket, szívesebben bontogatnám előttem csomagomat, hogy mindenkit, aki megérdemli a gondosságot és az ajándékokat, megajándékozzak. Természetesen nem oroszlanbőrrel, elefántagyarral, rozsdás eszközökkel és buta szobortömbökkel, de messzi földről hozott, Európába ismét átplántált, vám és illetékmentesen terjeszthető humanizmussal, szabadsággal, becsülettel és tisztességgel. Hogy ez elkövetkezik, abban a reményben idvözöllek titeket, barátaim, bizom benne, hogy nem a halálraitétek szomorúságával, de a szabadság és a hűség példamutatására hivatottak konokosságával. Így és ebben a szellemben köszöntelek benneteket, kedves barátaim!

(Reményik Zsigmond)

AZ ÚJ ERDÉLYI KÖNYVKIADÓK ÉS A NÉPKÖNYVTÁRAK

Erdélyben szinte mindenki ír. Kolozsvárt pl. egymásután jelennek meg, egymástól függetlenül, de azonos problémájú könyvek és füzetek. Ilyen volt a múltévben a 17 fiatal erdélyi magyar író kiadásában megjelent Bözödi György szerzette Székely bánja, a múltév őszén Bányai László könyve, a Magyarság a Dunavölgyében, majd Rácz Gyula és a Vincze János kis füzet: Mi a nemzetiségi kérdés? Utána sorok írójáról: a Vásárhelyi Hitvallás nevében. Mindezekkel szinte egyidőben a fiatal írók egyre-másra kapják vissza regénykézirataikat hazai és a pesti könyvkiadóktól: „A változott nemzetpolitikai szempontokra való tekintettel egyelőre a kiadástól el kell tekintenünk...” Az „egyelőre” elhárított fiatalok erre saját könyvkiadó szövetkezet létesítése céljából összehozták az Erdélyi Enciklopédiát. Már két kiadványa (Balogh Edgár: Iratlan történelem; Szemlér Ferenc: Más csillagon) meg is jelent és még öt készülóban. Ugyanakkor a kolozsvári Munkás Athenaeum is könyvkiadáshoz lát s már ki is adta Jordáky Lajos Spanyolország című munkáját s Kovács Katona Jenő regényének kiadására készül. De nem tétlen a Sz. C. sem. A magyar népközösségi szervezkedés lázában helyet keres — eddigi magaslatairól leereszkedve — a népkönyvtárakban. Könyveket készül iratni esetleg az „urakról”, mert állítólag a parasztokat elsősorban az uralmi tárgyak érdeklik. Be-